

Musical Interaction with Students with Severe/Profound Intellectual and Multiple Disabilities

Avhandling av Linn Johnels (2024). Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Specialpedagogiska institutionen.

E-post: linn.johnels@specped.su.se

Det behövs mer kunskap om undervisningsmetoder och aktiviteter för elever som har flerfunktionsnedsättning. Tidigare forskning har visat att lyhördhet och responsivitet hos skolpersonal samt motiverande aktiviteter i undervisningen kan gynna uppmärksamhet och engagemang hos eleverna, vilket i sin tur är viktiga förutsättningar för utveckling och lärande.

Musiksamspel/musikterapi och multisensoriskt berättande är arbetssätt som har visat sig stödja uppmärksamhet och engagemang hos elevgruppen. Forskningsbasen är emellertid begränsad, och det finns inga tidigare studier som på ett systematiskt sätt har kombinerat musikterapi och multisensoriskt berättande i en skolkontext för elever som har flerfunktionsnedsättning.

Det övergripande syftet i avhandlingen var att utvärdera och sammanfatta forskningsunderlaget om huruvida musiksamspel, med eller utan berättande och sinnestimulering, kan stödja uppmärksamhet och engagemang hos elever som har flerfunktionsnedsättning.

Olika metoder har använts i de olika delstudierna som ingick i avhandlingen. I ett första steg så gjordes en systematisk ”scoping” litteraturöversikt, där syftet var att summera och utvärdera tidigare forskning kring musiksamspel med barn och unga med flerfunktionsnedsättning (studie 1). Resultaten visade att studiernas forskningsdesigner liksom kvalitet varierade. Sex kategorier av vad som ansågs vara lovande komponenter i musiksamspel identifierades: att samspelepartnern var lyhörd och responsiv, att använda sånger, att ha en struktur och förutsägbarhet i musikaktiviteter, att ha en trygg relation med samspelepartnern, att insatser är långvariga och att använda teknikmedierade och multisensoriska musikaktiviteter. Sammanfattningsvis så visade studien att musiksamspel potentiellt kan stödja flera olika förmågor hos barn och unga med flerfunktionsnedsättning, såsom kommunikation, socialt samspel, engagemang och lärande.

I nästa steg så utvecklades och utvärderades ett nytt pedagogiskt arbetssätt – Multisensoriskt musikdrama (MSMD) – när det gäller dess potential att stödja engagemang och samspel för elever med flerfunktionsnedsättning i anpassad grundskola. Dessutom undersöktes hur skolpersonalen upplevde att arbetssättet passade in i skolkontexten (studie 2 och 3). För att utvärdera effektiviteten att stödja elevernas uppmärksamhet och engagemang genom MSMD, så genomfördes en experimentell studie där tre elever med flerfunktionsnedsättning

jämfördes med sig själva under två olika jämförelseaktiviteter, lektioner med MSMD och lektioner med bilderboksläsning (studie 2). Kodade videoobservationer av 16 lektioner per elev visade att lektionerna med MSMD var mer effektiva när det gäller att stödja engagemang och uppmärksamhet hos eleverna än jämförelseaktiviteten. På liknande sätt visade skolpersonalens skattningar på högre nivåer av engagemang för två av eleverna under MSMD lektioner jämfört med under lektioner med bilderboksläsning.

I den sista studien var en speciallärares arbete tillsammans med hennes elev med flerfunktionsnedsättning i fokus. Studien var en kvalitativ, longitudinell fallstudie, där samverkansforskning med läraren genomfördes för att implementera och utvärdera MSMD lektioner i hennes dagliga pedagogiska arbete under en period på fem veckor (studie 3). För att undersöka mer långsiktig användning av arbetssättet gjordes även en uppföljande intervju efter 20 månader. Resultatet summerades i tre kategorier: av (i) betydelsen av att vara en reflekterande praktiker; (ii) att skapa förutsättningar för elevens eget utforskande och delaktighet genom dynamisk balans i samspel och aktiviteter; och (iii) att lärarens upplevde att arbetssättet med MSMD var motiverande för elever och användbart och relevant i relation till styrdokumentet.

Slutsatser och pedagogiska implikationer från avhandlingen rör vikten av att identifiera motiverande pedagogiska aktiviteter som kan stödja uppmärksamhet och engagemang hos elever som har flerfunktionsnedsättning. Avhandlingens sammantagna resultat visar hur teoretiskt motiverade och konkreta undervisningsaktiviteter med musiksamspel - med och utan sinnesstimulering och berättande - kan stödja uppmärksamhet och engagemang för elever med flerfunktionsnedsättning och att skolpersonal upplever det som ett användbart pedagogiskt verktyg i det dagliga skolarbetet. I synnerhet visar studien att MSMD kan vara ett arbetssätt som har positiva effekter för att stödja engagemang i lärandesituationer för elever som har flerfunktionsnedsättning.

[Länk till avhandlingen i DIVA: Musical Interaction with Students with Severe/ Profound Intellectual and Multiple Disabilities](#)